

JACQUELINE FRIIS-MIKKELSEN

”Jeg er skamfuld over, at jeg har været så naiv”

Som barn blev chefen for modelbureauet Unique forfulgt i skolegården, skubbet og kaldt negersvin. Siden fik hun succes med karrieren, blev gift med en kendt filmand og blev ikke længere råbt ad. Denne sommer gik det op for Jacqueline Friis-Mikkelsen, at hverdagsracismen i Danmark ikke er forsvundet, og at hun bliver nødt til at sige noget.

Af LENE LYKKE HOVMAND Foto FRANNE VOIGT Styling GERTRUD MARIA BÖNNELYKKE
Hår og makeup LINH NGUYEN / UNIQUE CREATIVES

Jacqueline
Friis-Mikkelsen, 61
Direktør i Unique Models.
Mor til to voksne døtre,
Isabel og Clara.
Bor sammen med
sin kæreste,
Flemming Svane Nilsson,
nord for København.

– Vi har en opgave som forældre. Kraftstjeleme at lade vores børn være rummelige og udvise noget pli og noget respekt!

Der må paradoksalt nok bandeord i brug for at understrege pointen: at grim sprogbrug og en kultur, hvor mennesker taler fordømmende om hinanden, er en af årsagerne til racisme, og at det skal vi gøre op med. Jacqueline mener det. Hun bærer selv på en historie, hvor hun er blevet mødt med meget andet end rummelighed og respekt, og nu vil hun gerne i en alder af 61 bringe sig selv i spil i debatten. For hun har indset, at der er et behov for, at vi tager den snak. Ikke at vi kan sammenligne racisme i Danmark med racisme i USA, men når nogen i debatten foreslår, at de, der oplever racistiske bemærkninger, må trykke på pyt-knappen, eller når en pædagog mener, at børn er hårde ved hinanden – og sådan er det bare, så det må man tage med sig, så bliver Jacqueline trist. For ikke at sige vred.

For det betyder meget mere, end mange kan begribe, at blive drillet, mobbet eller diskrimineret, fordi man har brun hud, store læber, mærkeligt hår eller bare ser anderledes ud. Hvor meget det betyder, har hun faktisk først selv indset inden for de sidste par år og især i løbet af denne sommer, hvor racisme har været et emne for debatter og demonstrationer herhjemme og internationalt. Og det vil hun gerne mødes med ALT for damerne og fortælle om.

Jacqueline tager imod på tagterrassen hos Unique Models, hvor hun har været direktør siden 1998. Hen over blomsterkasser med røde og pink blomster kan man se ud over Københavns middelalderby, et patchwork af tage afbrudt af byens karakteristiske tårne. Bygningen ligger lige ved siden af rådhuset på Regnbuepladsen. Pladsen har fået sit navn som en hyldelse til frisind og mangfoldighed i København og er inspireret af regnbueflaget, som er et symbol for de seksuelle minoriteter, og det ligger lidt i tråd med det, vi skal tale om. Jacqueline fortæller roligt, men bestemt:

– Det er kedeligt, og jeg er ked af at sige det, men det handler om opdragelse. Rundt om middagsbordene skal vi have en samtale om den kultur, vi har i forhold til at tale om andre, og vi skal lade være med at tale dårligt om andre på baggrund af udseende. Det handler ikke kun

”Jeg er ked af at sige det, men det handler om opdragelse. Rundt om middagsbordene skal vi have en samtale om den kultur, vi har i forhold til at tale om andre, og vi skal lade være med at tale dårligt om andre på baggrund af udseende”

om racisme – det handler for eksempel også om mennesker med overvægt, der spiser en is i det offentlige rum, hvor Hr. Hansen kommer hen og siger noget om, ”om man nu skulle spise den is”. De der grænseoverskridende bemærkninger, som folk føler, de er berettiget til, dem skal vi adressere.

Fra tristhed til vrede

Jacqueline har aldrig tidligere set det som sin opgave at gå forrest i antiracistiske bevægelser eller at skrive læserbreve og kronikker, men da Politiken i kølvandet af politidrabet d. 25. maj i USA på George Floyd bragte et debatindlæg af Sandy Brinck om den hverdagsracisme, hendes to mørke døtre oplever, satte det noget i gang. I debatindlægget beskrev Sandy Brinck blandt andet, hvordan hendes piger oplever at blive kaldt neger, at blive bedt om at rejse hjem og at skulle lægge øre til racistiske jokes fra fremmede, i skolen og fra deres fodboldtrænere.

– Hun kom med en række hverdagsseksempler, og jeg tog det ind og blev faktisk ret trist over det. Bagefter sad det i mig, at det kan sgu da ikke passe, at jeg kan sidde og sætte hak hele vejen ved de historier, hun fortæller.

Følelsen af tristhed kulminerede, da samme avis nogle dage senere på forsiden bragte fortællinger om hverdagsracisme fra seks mennesker med forskellig baggrund og alder. En af historierne var om en pige fra Lolland, der fortalte, hvordan det var gået helt galt i forbindelse med et skoleskift. Igen kunne Jacqueline sidde og sætte hak ved alt det, pigen berettede. Hun blev selv mobbet i skolen, særligt i et år, hvor hun gik på en skole i provinsen.

– Jeg er slet ikke sådan et menneske, der sidder og tuder eller føler enormt meget. Men jeg blev grebet af en tristhed efter at have læst de mange historier, og som det tit sker med ens følelser, så går tristheden over i indignation og så i vrede. Sideløbende havde jeg lange samtaler med min datter Clara på

23, som er meget optaget af diversitet og af Black Lives Matters-bevægelsen, og hun spurgte mig, hvorfor jeg ikke sagde og gjorde noget. Mit svar var, at det er logik for burhøns, at jeg er imod racisme, men at jeg ikke vil mene noget bare for at mene noget, og jeg vil ikke lægge et billede af en sort firkant på Instagram, fordi det noget, vi gør nu.

Men hun endte alligevel med at gøre noget. Hun lavede et opslag på sociale medier, hvor hun skrev, at hun troede, vi var nået længere. Hun skrev, at hun selv var blevet mobbet som barn, fordi hun så anderledes ud, og at den slags oplevelser sidder som en skam i kroppen i mange år efter. Hun skrev også, at hun var skamfuld over ikke at have hjulpet den yngre generation, som hun nu forstod havde været igennem nogle af de samme oplevelser.

– Jeg var skamfuld over erkendelsen af, at jeg gik og var så naiv. Jeg var overbevist om, at den form for hverdagsracisme ikke længere fandtes i no-

gen særlig grad, og jeg følte, at jeg gerne ville have været en del af løsningen på problemet.

Et varmesøgende missil

Opslaget blev skrevet i affekt, og Jacqueline står ved sine ord. Da hun havde skrevet det og var trådt et par skridt tilbage, skete der noget andet. Følelsen af skam blev vendt til en erkendelse af, at hun faktisk har gjort noget, som udspringer af hendes egne oplevelser med racisme.

– Alle, der kender mig godt, ved, at hvis der er et ungt menneske, der ikke har det godt, så er jeg der som et varmesøgende missil og gør, hvad jeg kan for at løse det. Så uden at tænke over det har jeg brugt mine oplevelser med racisme til at have fokus – ikke kun på unge, der har en anden hudfarve – men på dem, der har været svage eller har været ude for en følelsesmæssig belastning. Det er noget, jeg har brugt ekstremt meget tid på, for jeg kan genkende usikkerheden, når jeg ser den.

– På bureauet følger vi unge mennesker, fra de er 13-14 år, og jeg kan stadig blive indigneret, når mødre sidder med tårer i øjnene og fortæller, at deres døtre bliver drillet, fordi de har bøjle på tænderne, er blevet en 175 cm høje som 13-årige eller har skiftet skole tre gange, fordi de er høje, rødhårede, har store fødder og/eller har en diagnose. De skiller sig ud, men kan sagtens ”fungere” i dagligdagen. Vi bliver simpelthen nødt til at være mere >

A close-up portrait of a woman with dark skin and hair pulled back, wearing a black top and gold earrings. She is smiling slightly.

”Det er sindssygt pinligt at blive drillet og at komme hjem og sige, at der er nogen, der ikke vil dig. At sidde som 12-årig og genfortælle de grimme ting, du bliver kaldt og udsat for, det er hårdt”

rummelige og forstå, at vi alle kommer med forskellige forudsætninger og fra forskellige baggrunde.

Hvordan oplevede du selv racisme som barn?

– Jeg blev råbt efter, blev kaldt neger og negersvin og blev bare drillet. Blev forfulgt i skolegården og skubbet og fik at vide, at jeg havde den forkerte farve, mine læber var for store, og min næse og mit hår var forkert. Det var intenst i et år, men jeg tror, at min mor læste skriften på væggen, for hun flyttede mig til en anden skole, hvor der var en helt anden ånd, og jeg blev budt velkommen. Jeg tror igen, at det havde meget at sige, hvilke forældre og hvilken opdragelse, der havde præget børnene. Den der med, at børn skal kunne klare lidt – jeg kan slet ikke forstå den præmis! Vi, der er blevet mobbet, vil bare gerne stå i den samme startblok som andre. Jeg kan ikke forstå, hvorfor vi skal slås hjem oftere end andre.

Jacqueline var barn i 60'erne og 70'erne og var den eneste mulat i Danmark – eller sådan føltes det i hvert fald. Hendes biologiske far, som hun aldrig har mødt, var fra Nigeria, og hun blev i praksis adopteret af sin stedfar. Og hvis hun et øjeblik skulle glemme, at hun så anderledes ud, så skulle der nok være fremmede, der velmenende eller ej, mindede hende om det. – Da jeg var barn, stod Strøget i København stille, når jeg gik der. Når jeg kom ind i et tog, kiggede folk efter mig. De gik over til mine forældre: ”Hvor har I købt hende henne?”, ”Har I adopteret hende fra Tyskland?”. De troede, at jeg måske var et af de børn, der kom ud af amerikanske soldaters tilstedeværelse i Tyskland efter 2. Verdenskrig.

Hvad betyder den form for opmærksomhed for et barn?

– Når du hører de ting mange gange, kan du ikke bevare din selvopfattelse og dit selvværd intakt selv med alverdens kærlighed hjemmefra, som jeg fik. Det sætter sig i en grad, som man ikke kan gøre sig forestilling om, hvis man ikke selv har prøvet det. Og det er svært at bygge et selvværd op på den baggrund. Du tror meget lidt på dig selv. For mit vedkommende var bare det at gå ind i et lokale en stor ting.

Grim og forkert

Jacqueline trækker vejret dybt ned i lungerne som for at illustrere, hvor stor en kraftanstrengelse det var at samle mod til at træde ind i et rum.

Jacqueline med døtrene Clara og Isabel til Uniques 30-års jubilæum sidste sommer, hvor Isabel ventede sit andet barn med Casper Christensen.

– Jeg følte, at folk kiggede på mig. Det gjorde de sikkert ikke, jo nogle steder, men jeg følte det sådan. Den stolthed, du skal have i dig selv, bliver fuldstændig pillet ud, så du er som et ombøjede sugerør, når du går rundt. Forældrenes dybfølte kærlighed holdt Jacqueline oppe, og i gymnasiet fik hun en anden modenhed. Hun begyndte at rejse, også alene, og tog blandt andet til Italien, hvor hun oplevede en helt ny og banebrydende form for opmærksomhed.

– I Italien har de en helt anden kultur for, at kvinder er pæne, og det åbnede meget for mig – Gud, så er jeg ikke helt så forfærdelig, som jeg troede, at jeg var! Når man i hele sit teenageliv har følt sig grim og været overbevist om, at man ikke var kærestemateriale, så sidder det jo fast.

For et par år siden døde Jacquelines værste mobber fra skoletiden, og da hun blev klar over det, oplevede hun en følelse af lettelse.

– Den er jo helt gal, tænkte jeg. Det er vanvittigt, at du kan føle den lettelse efter så mange år, og det fortæller mig bare, at jeg har været hårdt ramt, siden jeg kan mobilisere sådan en følelse på grund af en ligegyldig person. Uanset hvad du er blevet mobbet med, så fortæller det mig, hvor dybt det sidder i mange år efter.

– I dag kan folk bare komme an. Så tager vi den.
Hvordan lykkedes du med at bygge dit selvværd op?

– Jeg var god til sport, og det hjalp, og så har jeg haft nogle forældre, der elskede mig betingelsesløst, og den kærlighed har betydet alt. Så er der nogle, der har spurgt mig, hvorfor jeg ikke fortalte dem om mobningen, men der ved man fra side ét i mobbebogen, at du bærer den selv! For det er sindssygt pinligt at blive drillet og at komme hjem og sige, at der er nogen, der ikke vil dig. At sidde som 12-årig og genfortælle de grimme ting, du bliver kaldt og udsat for, det er hårdt. Så du bider det i dig og håber, det går væk.

– Troen blev langsomt bygget op. Jeg har også en stærk selvopholdelsesdrift – det må jeg have. Og der er også noget genetisk. Min mor er megasej. Hun er et par og firs i dag. Hun har altid været ekstremt vidende og stærk på den måde, at hun altid er gået sine egne veje. Da jeg gik i gymnasiet, og vi >

alle sammen var enormt kritiske over for vores forældre, kom hun hjem og sagde til mig og min far en dag, at nu var hun blevet træt af os og af, at i hvert fald en af os hele tiden brokkede sig, så nu tog hun til Oxford for at forbedre sit engelske. Så sad vi bare der – det gør du bare ikke! Hun har gjort ting og har stået op for sig selv, og det tror jeg, har præget mig.

Den eneste mulat i Køge

Jacqueline har selv to døtre, og hendes oplevelser fra skoletiden har siddet så godt fast i hende, at hun oplevede det som et *breaking point*, da hendes ældste, Isabel, skulle begynde i nulte klasse.

– Lige da hun begyndte, tror jeg, at jeg interviewede hende hver dag, når hun kom hjem: ”Hvad har børnene sagt til dig i dag? Har du leget godt? Har de sagt noget?”. Jeg ville jo ikke påtvinge hende nogen idéer, så hun anede ikke, hvad jeg talte om, og til sidst blev hun SÅ træt.

Da Jacqueline med forsigtighed havde udspurgt sin datter og lagt små sproglige fælder ind i løbet af et par måneder, kunne hun heldigvis konstatere, at Isabel rent faktisk ikke blev drillet, og hun oplevede heller ikke siden problemer hos sin yngste datter. Begge døtre har en lysere hud og skiller sig langt mindre ud, end deres mor gjorde som den eneste mulat på henholdsvis Østerbro i København og i Køge i 60’erne og 70’erne.

– Men der sker også noget med racisme, når du når en vis position. Jeg er jo chef og har et modelbureau, og da min ældste var yngre, var jeg gift med en kendt mand (Jarl Friis-Mikkelsen, *red.*). Gør det noget ved racismen? Ja, det gør det. Det tror jeg, at mange vil bekræfte. Lige så snart du bevæger dig opad i hierarkiet eller bare op i middelklassen eller over, så bliver du mødt på en anden måde.

Men selvom Jacqueline har være forskånet for hverdagsracismen i omgangskredsen i Nordsjælland, har hun alligevel talt meget om emnet med sine døtre, og især Clara har nogle meget stærke holdninger og interesserer sig meget for Black Lives Matters-bevægelsen. Hun arbejder som scout hos Unique Models og er på bureauet på dagen for ALT for damernes besøg, så Jacqueline går indenfor og henter hende.

”Jeg er jo chef og har et modelbureau, og da min ældste var yngre, var jeg gift med en kendt mand. Gør det noget ved racismen? Ja, det gør det. Lige så snart du bevæger dig opad i hierarkiet, bliver du mødt på en anden måde”

Clara kommer ud og svarer på, om hun har oplevet hverdagsracisme.

– Jeg har ikke oplevet racisme i så negativ en grad, som du har. Isabel ser mere latino ud, og der er et eller andet med, at danskere har et fantastisk forholdt til Spanien, så hun oplever ikke så meget, men jeg bliver hele tiden mødt med spørgsmål om, hvor jeg er fra og ”jamen, hvor er du virkelig fra?”. I går var der en dame, der stoppede mig lige hernede på gaden: ”Du er godt nok brun, hvor er du fra?”. Du bliver hele tiden konfronteret med, at du er anderledes.

Hvorfor tror du, folk synes, det er ok at overskride den grænse?

– Jeg tror, at folk siger ting i en god mening, og at de slet ikke tænker over, at jeg gerne selv vil vælge, hvem jeg har lyst til at dele min kulturelle arv med. Ligesom når folk kommer op til mig i byen og bare stikker deres hånd ind i mit hår. Det sker tit.

Hvordan føles det?

– Jeg bliver vred hver gang og beder dem lade være. Det er ulækkert. Men så er man bare en sur kælling. Jeg tror faktisk først, det er nu, jeg er begyndt at tænke over, at fremmede ikke har krav på at vide, hvor jeg kommer fra, og at jeg kan sige, at jeg ikke har lyst til at svare på det, hvis det er deres første indgangsvinkel.

Jacqueline bryder ind:

– Folk har ikke krav på at vide, hvor du er fra, bare fordi du ser anderledes ud. Min far sagde på et tidspunkt til mig, da jeg var ung, at jeg skulle svare, at jeg kommer hjemmefra. Den brugte jeg i mange år.

Inden Clara skal tilbage i fotostudiet, hvor de er i gang med en åben casting, spørger jeg, hvad hun siger til, at hendes mor har bragt sig selv i spil i debatten.

– Jeg synes, det er fantastisk! Jeg synes, det er nødvendigt og vigtigt, så jeg er glad for, at hun bruger sin stemme på den måde, hun gør, for nu skal vi fremad. Jeg tror, det bliver noget helt andet i den næste generation, for de går så meget op i det, ligesom de også gør i klimaet. Vi skal over til en

Efter 30 år i modebranchen oplever Jacqueline Friis-Mikkelsen for første gang, at modeller med brun hud har fået mere at lave.

også forbi det med, at folk kommer med tilråb, men der bliver kigget og kommenteret, og jeg tror, at mange hvide tænker, at det er da meget sødt – det er da ok, at man lige rører ved håret eller vender sig om i bussen og spørger, hvor en brun person kommer fra. Jeg kan faktisk selv blive i tvivl, om det er racisme. Men der er da ikke nogen fremmede, der spørger dig om, hvor du kommer fra?

– Jeg er ikke tilhænger af, at vi begynder at sammenligne danske og amerikanske forhold en til en, men jeg kan godt forstå Black Lives Matters-demonstrationerne som en støtteerklæring til amerikanerne og den afroamerikanske del af befolkningen. Tilkendegivelsen forstår jeg, men så er der noget af retorikken, jeg ikke har sympati til overs for. Det er, når nogle politikere er blevet hængt ud og kaldt ene og det andet. Men overordnet har det været godt, at debatten er blevet taget op. Siden debatten og demonstrationerne gik i gang i begyndelsen af sommeren, har modeller af blandet herkomst og dermed med mørk hud eller et på anden måde eksotisk udseende hos Unique Models haft en travl arbejds-kalender, og Jacqueline håber, at det ikke kun er en trend.

– Mode er fremadskuende og firstmovers, men der er branchen også nogle gange en sjov fætter, fordi der samtidig er noget berøringsangst, og det ville klæde den at følge op på det. Jeg siger ikke, at der fremover altid skal være en asiat på forsiden, men brug diversiteten og modeller med forskellige hudfarver og etniciteter, hvor det passer ind. Jeg har været i denne her branche i 30 år, og tro mig, tilbage i 80'erne var det lige før, at hvis bare du havde olivenfarvet hud, kunne du ikke få arbejde, for så var du for eksotisk. Så kan man næsten tænke sig til, at det var helt umuligt med brun hud. Så for mig handler denne her snak om alle dem, der ikke er som de andre. Det pinlige er, at jeg fandt et interview i Berlingske, fra da jeg tiltrådte som chef i 1998, og der er overskriften, at jeg ønsker mere diversitet. Øh ... det er 22 år siden!

– Under de internationale modeuger har der altid været mange eksotiske piger på catwalken, men det har knebet med printmedierne. De sidste par sæsoner i både Paris, New York og Milano er folk dog vågnet op og har taget diversiteten til sig. Diversitet skal være del af den danske modebranche. Det har jeg været med til at skrive ind i modebranchens etiske charter, og jeg synes, den gradvist er på vej til at blive det.

Hvordan har det været at bringe din egen historie i spil i debatten?

– Der har været ekstremt meget opmærksomhed, og jeg er glad for, at så mange har taget det alvorligt og gerne vil være med til at give hverdags-racismen en stemme. For den findes, og det, jeg reagerer på, er, at folk ikke forstår, at det er ekstremt trættende, hvis der hele tiden bliver reageret på din hudfarve. Her på bureauet har de unge også været rigtig glade for, at jeg har sagt noget. Mange i deres generation er jo farveblinde, så for dem er det vigtigt, at jeg bruger min stemme til at skabe forståelse om det.

– For nej, vi ligner ikke alle sammen hinanden, og det er ok. Men vi behøver ikke at kommentere forskellighederne konstant. Vi kan godt bare acceptere, at de er der. ■

ny tone, hvor vi kan tale til hinanden og om hinanden på en respektfuld måde.

”Det er da meget sødt”

Man sætter sin røv på komedie ved at gå ind i debatten, mener Jacqueline, men denne gang har hun følt, at hun virkelig havde noget at sige, og kunne ikke lade være.

– Det her, det er personligt og tager udgangspunkt i mig og min historie, og hvis folk vil kommentere på det og synes, at jeg er sart, så synes jeg, de først skal prøve at forstå, hvor det kommer fra.

I racismedebatten er der nogen, der har udtalt, at der ikke er racisme i Danmark, og det, tror Jacqueline, hænger sammen med en tilbøjelighed til at forbinde racisme med nogle frygtelige billeder fra film og bøger eller fra for eksempel historien i de amerikanske sydstater og ikke med hverdagsracismen. Men der er også andre årsager.

– Jeg tror, at problemet er undervurderet, og at det for nogen kan være svært at tale om, fordi man gerne vil blende ind. Vi er trods alt

”Når du hører de ting mange gange, kan du ikke bevare din selvopfattelse og dit selvværd intakt selv med alverdens kærlighed hjemmefra”